

Monika Poboży

Zasada podziału władzy w systemie instytucjonalnym Unii Europejskiej

Projekt ma dwa podstawowe cele, które zostaną zrealizowane w dwóch etapach.

Pierwszym celem będzie zbadanie czy podstawowa kategoria dla nauki o polityce - władza polityczna - może być zastosowana do naukowego opisywania Unii Europejskiej, sposobu jej funkcjonowania i realizowania przez nią celów traktatowych.

Drugim celem projektu realizowanym w następstwie rozważań wcześniejszych będzie ustalenie możliwości zastosowania do systemu politycznego Unii Europejskiej, w szczególności do jej systemu kompetencyjno-instytucjonalnego, zasady podziału (trójpodziału) władzy. Do postawienia tego pytania szczególnie asumpt dają zmiany wprowadzone przez Traktat z Lizbony. Wyraźne operowanie przez zmienione przepisy traktatowe pojęciami „funkcji prawodawczej” i „funkcji wykonawczej” w odniesieniu do głównych instytucji UE, każe zadać pytanie na ile organizacyjny i funkcjonalny podział kompetencji między instytucje unijne odpowiada znanej państwowym systemom politycznym zasadzie podziału władzy. Jeśli badania prowadzone w ramach projektu pozwolą uznać, że zasada podziału władzy znajduje odzwierciedlenie w unijnym systemie instytucjonalnym, kolejnym celem na tym etapie projektu będzie próba pokazania specyfiki modelu podziału władzy w unijnym systemie instytucjonalnym oraz specyfiki funkcjonowania poszczególnych władz unijnych: prawodawczej, wykonawczej i sądowniczej.

Efektom końcowym projektu będzie zatem ustalenie czy Unia Europejska jest organizacją sprawującą władzę polityczną poprzez system instytucjonalno-kompetencyjny, który funkcjonuje zgodnie z zasadą (trój)podziału władzy.

Cel projektu będzie realizowany w oparciu o założenia teorii neoinstytucjonalnej. Teoria ta poprzez uznanie znaczącej roli podmiotów instytucjonalnych w procesach politycznych, w tym także w procesie integracji europejskiej, pozwoli na prowadzenie spójnych logicznie rozważań poświęconych funkcjonowaniu instytucji Unii Europejskiej, dowiedzie też najlepiej czy można je uznać za organizacyjną emanację władzy prawodawczej, wykonawczej i sądowniczej i na ile takie twierdzenie jest uzasadnione w aspekcie funkcjonalnym. Szczególnie przydatne będą tezy i twierdzenia instytucjonalizmu historycznego oraz socjologicznego.

Cel projektu zostanie zrealizowany poprzez zastosowanie dwóch metod badawczych: metody porównawczej i systemowej. Dzięki metodzie porównawczej możliwa będzie ocena na ile Unia Europejska spełnia wymagania związane z wykonywaniem władzy politycznej. Metoda systemowa pozwoli na analizę systemu instytucjonalnego UE jako wewnętrznie zintegrowanej całości, wyróżniającej się na tle otoczenia oraz kierującej się własnymi prawami. Metoda ta umożliwi pokazanie poszczególnych instytucji UE i ich kompetencji nie w sposób wyizolowany, ale w relacji do innych elementów systemu, a więc pozostałych instytucji, reguł proceduralnych i kompetencyjnych. Analiza systemowa pozwoli jednocześnie zbudować ewentualny model systemu podziału władzy UE na poziomie horyzontalnym.

Zarówno analizy prowadzone w ramach realizacji celu projektu jak i ich wyniki przyjmą postać publikacji monograficznej, która będzie upowszechniana na polskim rynku wydawniczym.

